

ERFGOED

E3

Opruimen

Groep 3

Algemene informatie

Doelgroep: Groep 3
Tijdsduur: 3 lessen van ± 45 minuten
Bijzonderheden: Er hoort een lestas bij

Een project over herinneringen en hoe voorwerpen die kunnen helpen oproepen. Hoe herinneringen en verhalen gewone voorwerpen waardevol kunnen maken. En hoe dat voor iedereen anders is.

Begrippen: herinneringen, vergeten, verhalen, bewaren, museum, tentoonstellen, waardevol.

Inhoud van de lestas

- 1 houten knijper
- 1 oude stift
- 1 lepeltje met een apostel (een van de 12 apostelen)
- 1 ketting met plastic kralen
- Een aantal oude knopen
- 1 plastic onderzetter 'Hollandweek Loosdrecht 1984'
- 1 porseleinen kop en schotel met afbeeldingen van Brussel
- 1 porseleinen beeldje
- 1 plastic vork
- 1 steekkaart van een bloeiende tuinplant
- 1 boodschappenlijstje
- 1 stukje hout
- En de lestas zelf

LES 1

Opruimen

Totale tijdsduur: 45 minuten of langer als je wilt
Kijken: 10 minuten
Doen: 30 minuten (kan langer duren als je wilt)
Verwoorden: 5 minuten

Begrippen: bewaren, weggooien, herinneringen
Materialen: de lestas met inhoud

Vorbereiding voor de leerkracht

- Zorg dat je de spullen in de lestas zelf al bekeken hebt.
- Lees de verhalen die bij de voorwerpen horen of bedenk zelf verhalen.
- Zorg dat je de inhoud van de lestas kunt uitstallen op zo'n manier, dat alle leerlingen er omheen kunnen staan of zitten. Bv op twee tafels of op de grond in het midden van de kring.

KIJKEN!

Introduceer de lestas. Deze komt zogenaamd uit je eigen huis. Vertel de leerlingen dat je een beetje bent gaan opruimen en dat je wat spullen hebt verzameld die misschien weg kunnen. Maar misschien ook wel niet. Haal alle spullen uit de lestas en laat de leerlingen deze bekijken en onderzoeken. Leg de lestas zelf ook bij de spullen. De leerlingen mogen alles vastpakken en bekijken, eraan ruiken, etc. Vertel nog niets over de spullen. Laat de leerlingen zelf maar fantaseren, ideeën uitwisselen en vragen opwerpen.

DOEN!

Wat moet je bewaren, wat kun je weggooien? De leerlingen gaan jou helpen met die keuze. Aan de ene kant leggen ze de spullen die weg mogen, aan de andere kant de spullen die je moet bewaren. Eventueel in het midden de spullen waar ze het niet over eens kunnen worden. Stimuleer het denken van de leerlingen met vragen als:

- Waarom moet ik dit bewaren? (vind je het mooi, leuk, of iets anders?)
- Waarom kan dit weg? (vind je het stom, lelijk, iets anders, bv: het is niks waard?)
- Wat denk je dat het is (als dat niet meteen duidelijk is)
- Waar denk je dat je het voor kunt gebruiken? (idem)
- Ken je dit / hebben jullie dit ook thuis?

Geef de leerlingen ruimte om te discussiëren en moedig hen aan om naar elkaar te luisteren en eventueel van mening te veranderen.

- Heb je gehoord wat .. zei?
- Wat vind je daarvan?
- Zou dat ook zo kunnen zijn/een goed idee kunnen zijn?
- Kan jouw idee net zo goed/waar zijn als zijn idee?
- Is het nodig dat .. hetzelfde vindt als jij? Waarom wel of niet?

Als de spullen zijn ingedeeld, laat je merken dat je twijfelt. Je hebt bij een aantal spullen een verhaal. Vertel dat dit *herinneringen* zijn.

Tip: als je wilt kun je natuurlijk ook zelf verhalen verzinnen bij een aantal voorwerpen. Dan voelen de verhalen waarschijnlijk wat meer 'eigen'. Denk er dan aan dat er in ieder geval één echt waardeloos (uitziend) voorwerp bij moet zitten, én dat er één minder leuke herinnering bij moet zijn.

Veel van de spullen zijn van je oma en opa geweest (maar niet alle). Je hebt ze meegenomen en bewaard. Je kijkt er eigenlijk nooit meer naar. Je was min of meer vergeten dat je ze nog had. Dus je kunt ze net zo goed weggooien, dacht je. Maar toen je in die tas keek en de spullen eruit pakte, kreeg je allemaal herinneringen.

Toen je de **kop en schotel** uit het papier haalde, moest je denken aan de tafel in de kamer bij oma. Ze had zes van deze kopjes en schotelletjes en altijd als jullie daar waren, dronken jullie daar thee uit. Je zag jezelf weer helemaal zitten, daar aan tafel. Die kopjes vond je leuk, want ze zijn heel chique, met die gouden oortjes; thuis dronken jullie altijd gewoon uit bekers. Op een dag ontdekte je op jouw kopje én op het schotelletje een plaatje van een bloot plussend jongetje. En dat op zo'n deftig kopje! Oma heeft je toen verteld dat ze lang geleden, toen ze opa nog maar kort kende, samen eens een weekje naar België zijn geweest. Een paar dagen aan de kust en een paar dagen in Brussel. In Brussel heeft oma die kopjes gekocht, ze waren nogal duur maar ze vond ze zó leuk. In de winkel hadden ze alles heel goed ingepakt, want opa en oma moesten weer helemaal met de trein terug naar Delft, waar ze woonden. Toen ze thuiskwamen ging oma meteen kijken of alles nog heel was. Ze is er altijd heel zuinig op geweest, want de kopjes deden haar altijd denken aan dat leuke reisje met opa.

(het waardeloos uitzijnde voorwerp): Het **stukje hout** heb je bewaard omdat het je aan je opa deed denken. Hij was meubelmaker. Hij had een werkplaats met heel veel gereedschap, machines (boren, zaagmachines), een werkbank met een bankschroef, heel veel, ontelbaar veel bakjes met schroeven en spijkers en allerlei andere dingen, heel veel soorten hout, allerlei sleutels, lijm, en noem maar op. In die werkplaats rook het altijd zo lekker naar hout en lijm. Opa heeft daar gewerkt tot hij al best oud was, hij vond het leuk om te doen. Op een dag, toen je in de werkplaats was, heb je zitten spelen met een paar stukjes hout. En toen je wegging, zei opa dat je ze mee mocht nemen. Als een aandenken aan de werkplaats, zei hij. Van die stukjes heb je er nog maar eentje over.

(het voorwerp met minder goede herinnering): Je was echt helemaal vergeten dat je dat **beeldje** had bewaard. Waarom, je vraagt het je af. Het beeldje heb je zelf gekocht toen je een jaar of 11 was, van je zakgeld. Je hebt het aan oma gegeven toen die erg ziek was. Oma had het beeldje naast haar bed staan, op haar nachtkastje. Je was bang dat oma dood zou gaan. Na schooltijd ging je vaak bij haar langs; oma lag dan meestal te slapen en dan zat je maar een beetje met dat beeldje te spelen. Oma werd weer beter, maar toen je het beeldje terugzag, moest je weer denken aan die tijd. Dat was geen fijne herinnering.

Telkens als je een verhaal hebt verteld, vertel je dat je twijfelt of dit weg moet of dat je het moet bewaren. Je vraagt of het voorwerp nog goed ligt. Als dat niet het geval is, verplaatsen de leerlingen het voorwerp. Het beeldje vertegenwoordigt een vervelende herinnering. Wegdoen om van de herinnering af te komen of bewaren? Waarom wel of niet? (met andere woorden: zijn slechte herinneringen het waard om bewaard te worden?)

Nu zijn er ook nog spullen zonder verhaal. Jij weet niet meer waarom je die ooit bewaard hebt. Je bent het vergeten. Misschien heb je ze niet voor niets bewaard? De leerlingen bedenken zelf een verhaal bij (een deel van) de andere spullen. Pak één voor één de spullen op en vraag:

- Wat is dit?
 - Waar is het van gemaakt?
 - Wat kun je eraan zien?
 - Is het duur, mooi, lelijk,?
 - Van wie zou dit geweest kunnen zijn?
 - Waarom zou ik het bewaard hebben? Is dat toeval of had ik er misschien een goede reden voor?
- (Het boodschappenlijstje kun je voorlezen en daarna dezelfde vragen bij stellen.)

Telkens als de leerlingen een verhaal hebben verzonnen bij een voorwerp, vraag je of het nog goed ligt: bewaren, weggooien of iets daartussenin? Als dat niet het geval is, verplaatsen de leerlingen het voorwerp.

Wat je hier doet is niet je eigen herinneringen delen met de leerlingen, maar samen met de leerlingen 'herinneringen maken'. De verhalen hoeven niet waar te zijn (dat zijn ze ook niet) maar als jullie hier een fijne ervaring van maken, dan wordt dát jullie herinnering bij die voorwerpen! De vraag wordt dan niet of iets bewaard moet worden vanwege jouw herinneringen, maar vanwege de waarde die de leerlingen eraan geven.

NB: doe dit met zoveel voorwerpen als je zelf goed acht, afhankelijk van hoeveel tijd je hieraan wilt besteden en de aandachtsspanne van de leerlingen.

VERWOORDEN!

Verwoord-leerdoelen

- De leerling kan vertellen dat en hoe voorwerpen meer waarde kunnen krijgen als mensen daar herinneringen bij hebben en daarover vertellen.

Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Welk voorwerp vind je het belangrijkste om te bewaren? Waarom?
- Welk voorwerp hoeft voor jou niet bewaard te worden? Waarom?
- Waren er dingen die je eerst niet wilde bewaren, en later wel? Waarom was dat?
- Welk verhaal vond je het mooiste? Waarom?

Huiswerk

Vraag aan de leerlingen of ze thuis zelf een voorwerp hebben dat ze voor altijd willen bewaren. Een ding waar ze ook een verhaal bij kunnen vertellen. Een ding dat hen doet denken aan iets (een gebeurtenis bijvoorbeeld) of iemand (een grootouder bijvoorbeeld). Een ding van zichzelf of iets dat ze geërfd hebben. Vraag of ze dat meenemen naar de volgende les.

LES 2

Bewaren

Totale tijdsduur: 45 minuten of langer als je wilt
Kijken: 10 minuten
Doen: 35 minuten
Verwoorden: 5 minuten

Begrippen: herinneringen, bewaren, belangrijk (voorwerp)
Materialen:
• voorwerpen van de leerlingen en je eigen voorwerp
• tekenmaterialen naar keuze

Vorbereiding voor de leerkracht

- Neem een voorwerp mee dat je voor altijd wilt bewaren en waar je een verhaal bij kunt vertellen.
- Zet de stoelen in een kring zodat de leerlingen elkaar kunnen zien.

KIJKEN!

Laat je eigen voorwerp zien en vertel erover. Zeg er weer bij dat dit herinneringen zijn. Het voorwerp maakt dat je daar weer aan denkt.

DOEN!

De leerlingen laten hun voorwerp zien aan de klas en wie wil vertelt zijn verhaal erbij. Geef aandacht aan/stel indien nodig vragen over:

- Waarom wil je dit bewaren?
- Van wie heb je het gekregen?
- Dus als je dit voorwerp ziet dan moet je weer denken aan ...?
- Is dat fijn of niet fijn?

Ten slotte maken de leerlingen een tekening of schilderij van zichzelf met het voorwerp of van de plek of de context waarin het voorwerp bewaard of gebruikt wordt.

VERWOORDEN!

Verwoord-leerdoelen

- De leerling kan vertellen dat voorwerpen kunnen helpen met het bewaren en ophalen van herinneringen.

Reflectie

- Waarom bewaren mensen dingen waar ze herinneringen aan hebben?
- Wat is een herinnering eigenlijk?
- Kun je een herinnering voelen?
- Waar voel je een herinnering?
- Zitten herinneringen 'in' een voorwerp?
- Zitten herinneringen 'in' je lijf? Zo ja, waar? (hoofd? buik? hart?)

Huiswerk

Vraag de leerlingen om de voorwerpen voor de volgende les weer mee te nemen.

LES 3

Tentoonstellen

Totale tijdsduur: 45 minuten plus rondleiding na de schooldag

Kijken: 5 minuten

Doen: 35 minuten

Verwoorden: 5 minuten

Begrippen: museum, tentoonstellen, waardevol

Materialen:

- de voorwerpen van de leerlingen
- teken- en knutselmateriaal naar keuze, eventueel stukjes stof en andere versieringen, (schoenen)dozen, andere dozen en doosjes

Vorbereiding voor de leerkracht

- Zorg weer voor een plek in het midden waar de leerlingen omheen kunnen staan of zitten.

KIJKEN!

De leerlingen leggen hun voorwerpen op de daartoe bestemde plek. Samen kijken ze even rustig naar de uitgestalde voorwerpen. Laat de leerlingen echt even goed kijken. Vraag eventueel: hoe ziet het eruit? Hoe ligt alles?

DOEN!

Vertel dat de leerlingen hier nu samen een museum van gaan maken. Leg indien nodig uit wat een museum is: een gebouw waarin allerlei dingen: meubels, beelden, schilderijen, mooie spullen, mooi zijn neergezet zodat mensen die kunnen gaan bekijken.

- Eerst moeten jullie nadenken over categorieën. Wat zet je bij wat? Je kunt sorteren op
 - kleur
 - soort (foto's bij elkaar, siervoorwerpen, speelgoed etc.)
 - grootte
 - hard of zacht
 -
- Ook denk je na over hoe je de dingen tentoonstelt. Mooie en belangrijke dingen moeten mooi worden tentoongesteld. Hoe doe je dat?
 - Zet ze op een sokkel (knutselen, doosje gebruiken, doosje verven of versieren)
 - Zet iets helemaal apart
 - Zet iets hoog, ergens bovenop
 - Zet iets op een mooi kleedje of een gekleurd vel papier
 - Zet iets in een rechtopstaande doos, als een soort omlijsting; de doos kun je van binnen schilderen
 - Een liggende foto kun je van een uitgeknipte lijst voorzien
 -
- Ten slotte moet je wat informatie geven bij de voorwerpen.
 - De tekeningen die de leerlingen hebben gemaakt in de vorige les
 - Tekstbordjes. Samen met de leerkracht kunnen de leerlingen heel eenvoudige tekstbordjes maken (eventueel mbv invulkaartjes met naam: (invullen naam leerling) en naam van mijn ding: (invullen naam object)).

Als alles is bedacht, gemaakt en neergezet gaat iedereen even op een afstandje staan en weer heel rustig kijken. Zien de leerlingen dat dit er heel anders uitziet dan toen alles nog gewoon op de tafels lag? Wat is het verschil? Laat de leerlingen dit benoemen.

Aan het eind van de schooldag worden de ouders uitgenodigd voor een rondleiding door de leerlingen. De leerlingen vertellen waarom de voorwerpen hier zo staan, dus wat dit voor tentoonstelling is.

VERWOORDEN!

Verwoord-leerdoelen

- De leerling kan vertellen dat de waarde van belangrijke voorwerpen onderstreept kan worden door ze op een speciale manier tentoon te stellen.
- De leerling kan aan zijn/haar ouders vertellen waarom de voorwerpen waarde hebben en daarom tentoongesteld zijn.

Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Waarom zet je iets mooi of bijzonder neer, bijvoorbeeld zo of zo (gebruik voorbeelden uit het museum)?
- Wat vond je het leukst van deze les?
- Ben je tevreden met hoe jouw eigen ding staat?

Afsluiting

Stop eventueel samen met de kinderen alle spullen weer in de lestars. Je kunt vertellen dat de spullen naar de bibliotheek teruggaan en dat dit een lesproject was.

Check de inventarislijst (inhoud van de lestars) vóórdat je de lestars terugbrengt naar de bibliotheek.